

Тая сцена и въобще сценитѣ, прѣдставени отъ другитѣ осждени на смъртъ праведници, ми оставиха едно неизгладимо впечатление.

Подиръ тѣхъ азъ много други чувствуванія изпитахъ, додѣто бѣхъ арестуванъ.

Помня страха, който ме обзе, когато отъ кауша ме прѣмѣстиха въ мрачната стаичка, въ която причастявахъ осжденитѣ на смъртъ, и която по-горѣ описахъ.

Помня отчаянието, което ме облада, когато въ тая зло-вѣща стаичка, азъ прочетохъ въ тогавашния турски вѣстникъ Вакъжтъ слѣдния параграфъ:

„По ходатайството на английския и американския посланици, изпълнението на смъртната присжда, издадена противъ българитѣ Гешови, за сега се отложи.“

Помня радостта, която усѣтихъ, когато, на 27 октомври, слѣдъ два и половина мѣсечно плуене въ пловдивския затворъ, азъ се видѣхъ пакъ съ домашнитѣ си, и всички заедно тръгнахме на заточение за Халепъ, но останахме въ Цариградъ.

Помня, най-послѣ, и възторга ми при окончателното ни освобождение, кждѣ края на мартъ 1878, по силата на амнистията, постановена въ Сан-Стефанския договоръ.

Но всичкитѣ тия спомени блѣднѣятъ при възпоминанието, което ми оставиха тия невини жертви на една безполезна злоба, тия жизнеобилни бащи на беззащитни челяди, които тръгваха за гроба, спокойни, невъзмутими, като че животътъ да не бѣше, освѣнъ единъ лошъ сънъ. Като че да умре човѣкъ, както е рекълъ единъ французски писателъ, не е друго, освѣнъ да си затвори за единъ мигъ очитѣ, за да ги отвори пакъ на вѣчната свѣтлина, дѣто нѣма грабители и мжчители, издайници и убийци.

Тия мжчители и тия убийци изчезнаха вече. Изчезна тѣй сжщо, за голѣма частъ отъ България, и лошиятъ сънъ на тогавашния ни робски животъ.

Лошъ и ужасенъ бѣше наистина оная сънъ. Мрачна и безнадежна бѣше оная епоха. Нищо свѣтло въ нея, нищо утѣшително. Нищо, освѣнъ едно — славниятъ героизъмъ на скромнитѣ ни братя, които паднаха жертви за свободата на своя народъ.